

COMMISSIE VOOR BOEKHOUDKUNDIGE NORMEN

CBN-advies 2013/3 – De boekhoudkundige verwerking van step acquisitions (update)

Advies van 20 februari 2013, bijgewerkt op 10 september 2025¹

I. Inleiding

II. Praktische uitwerking

- A. Verhoging van belang in een geassocieerde onderneming die na de verhoging nog steeds een geassocieerde onderneming blijft
- B. Verhoging van belang in een geassocieerde onderneming, die na de verhoging een integraal geconsolideerde dochteronderneming wordt

I. Inleiding

1. In hetgeen volgt wenst de Commissie aan de hand van praktische voorbeelden te illustreren hoe zogenaamde step acquisitions dienen te worden verwerkt rekening houdend met de Belgische consolidatieprincipes.

Step acquisitions doen zich voor in een context waarbij de invloed van betekenis in een geassocieerde onderneming wordt verhoogd zodat deze ofwel een geassocieerde onderneming blijft, ofwel een integraal geconsolideerde dochteronderneming wordt.

Beide step acquisitions worden respectievelijk uitgewerkt in paragraaf II.A. Verhoging van belang in een geassocieerde onderneming die na de verhoging nog steeds een geassocieerde onderneming blijft en paragraaf II.B. Verhoging van belang in een geassocieerde onderneming die na de verhoging een integraal geconsolideerde dochteronderneming wordt.

II. Praktische uitwerking

A. **Verhoging van belang in een geassocieerde onderneming die na de verhoging nog steeds een geassocieerde onderneming blijft**

2. In de geconsolideerde jaarrekening worden deelnemingen in geassocieerde ondernemingen zoals gedefinieerd in artikel 1:21 van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen, gewaardeerd door toepassing van de zogenaamde vermogensmutatiewaarde². Daarnaast wordt deze methode tevens toegepast voor dochterondernemingen waarover de consoliderende onderneming een controle in feite bezit en de opname als integraal geconsolideerde dochteronderneming zou indruisen tegen het principe van het getrouwe beeld³ of omdat het going-concern principe niet meer kan gejustifieerd worden⁴.

Voor gemeenschappelijke dochterondernemingen waarvan het bedrijf niet nauw geïntegreerd is in het bedrijf van de onderneming die over gezamenlijke controle beschikt, kan tevens de vermogensmutatiemethode gehanteerd worden⁵.

3. Artikel 3:142, § 1 en 2 van het koninklijk besluit tot uitvoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen (hierna: KB WVV) stelt dat in de geconsolideerde balans de boekwaarde van een deelneming wordt vervangen door het deel van het eigen vermogen van de betrokken vennootschap, inclusief het resultaat van het boekjaar. Het eigen vermogen van de betrokken vennootschap bestaat uit het verschil tussen de boekwaarde van het actief en de boekwaarde van de voorzieningen en schulden van de vennootschap en omvat het resultaat van het boekjaar op datum van de verwerving, behalve in zoverre hierop voor de verwerving een interimdividend is toegekend.⁶

In de resultatenrekening wordt het aandeel in het resultaat geboekt in plaats van de dividenden verbonden aan deze deelneming⁷. Op de balans wordt dit aandeel geboekt in de reserves.

Derhalve wordt deze consolidatiemethode ook vaak omschreven als one-line consolidation⁸, daar slechts één bedrag, op één lijn gerapporteerd wordt in de geconsolideerde balans van de aandeelhouder. Met betrekking tot het resultaat van de onderneming wordt evenzo slechts één bedrag, op één lijn, gerapporteerd in de resultatenrekening.

De waarde waaraan de deelneming in de geconsolideerde jaarrekening is opgenomen wordt jaarlijks aangepast, gelet op de wijzigingen van het ene boekjaar op het andere van het eigen vermogen van de betrokken vennootschap, en wordt verminderd met het bedrag van de toegekende dividenden.

Indien binnen de groep geen uniforme waarderingsregels worden toegepast voor de waardering van de activa en passiva van de geassocieerde onderneming dienen deze conform artikel 3:142, § 2, tweede lid KB WVV opnieuw te worden gewaardeerd volgens de groepswaarderingsregels. Indien dit praktisch onmogelijk is zal een passende toelichting in de geconsolideerde jaarrekening hieromtrent

dienen te worden verstrekt.

Daarnaast dienen tevens de resultaten van verrichtingen tussen de consoliderende vennootschap en de geassocieerde ondernemingen te worden geëlimineerd voor zover deze informatie beschikbaar is⁹.

4. De Commissie is van oordeel dat de stapsgewijze verwerving van een geassocieerde onderneming boekhoudkundig telkens moet worden verwerkt als opeenvolgende afzonderlijke transacties. Dit impliceert dat een eventueel positief of negatief consolidatieverschil per transactie zal dienen te worden bepaald.

In tegenstelling tot de integrale consolidatiemethode, dient conform artikel 3:142, § 3 KB WvV het eerste consolidatieverschil slechts aan de betrokken actief- en passiefbestanddelen van de geassocieerde onderneming te worden toegewezen voor zover dit mogelijk is¹⁰. Artikel 3:130, eerste lid van hetzelfde koninklijk besluit, stelt dat bij toepassing van de integrale consolidatiemethode, dit eerste consolidatieverschil zoveel mogelijk moet worden toegewezen aan onderliggende activa- en passivabestanddelen.

Voorbeeld 1

5. In het jaar 20X1 verwerft onderneming ABC een belang van 20 % in onderneming DEF. Op het ogenblik van deze verwerving beoordeelt onderneming ABC dat ze op basis van deze 20 % een invloed van betekenis heeft in onderneming DEF.

De kostprijs van de initiële verwerving bedraagt 200; de netto-activa van de geassocieerde onderneming DEF bedragen 600.

Dit impliceert dat op acquisitiedatum in de geconsolideerde jaarrekening volgend positief consolidatieverschil dient te worden erkend:

Investering 1	200
Aandeel in netto-activa	120 (600 x 20 %)
Positief consolidatieverschil	80

Deze verwerving wordt als volgt verwerkt in de geconsolideerde jaarrekening:

Vennootschappen waarop vermogensmutatiemethode is toegepast [Balans]	120	
Positieve consolidatieverschillen [Balans]	80	
aan Deelnemingen in ondernemingen waarmee een deelnemingsverhouding bestaat [Balans]		200

Daarnaast wordt het positieve consolidatieverschil over 5 jaar afgeschreven:

Afschrijvingen op positieve consolidatieverschillen [Resultatenrekening]	16	
aan Geboekte afschrijvingen op consolidatieverschillen [Balans]		16
Overgedragen winst – lopend boekjaar [Balans]		16
aan Over te dragen winst [Resultatenrekening]		1

In 20X2, één jaar na de initiële verwerving, verhoogt de onderneming ABC haar belang in de geassocieerde onderneming DEF met 10 %. Ze betaalt hiervoor 100 daar waar de netto-activa op het ogenblik van deze bijkomende verwerving 800 bedragen.

Dit impliceert dat op de tweede acquisitiedatum in de geconsolideerde jaarrekening volgend positief consolidatieverschil dient te worden erkend:

Investering 2	100
Aandeel in netto-activa	80 (800 x 10 %)
Positief consolidatieverschil	20

Deze bijkomende verwerving wordt als volgt verwerkt in de geconsolideerde jaarrekening:

Vennootschappen waarop vermogensmutatiemethode is toegepast [Balans]	80	
Positieve consolidatieverschillen [Balans]	20	
aan Deelnemingen in ondernemingen waarmee een deelnemingsverhouding bestaat [Balans]		100

Daarnaast wordt het positieve consolidatieverschil over 5 jaar afgeschreven:

Afschrijvingen op positieve consolidatieverschillen [Resultatenrekening]	4	
aan Geboekte afschrijvingen op consolidatieverschillen [Balans]		4
Overgedragen winst – lopend boekjaar [Balans]	4	

Het positieve consolidatieverschil, dat werd erkend n.a.v. de initiële verwerving, dient tevens verder te worden afgeschreven in 20X2.

Samengevat kan worden gesteld dat op het einde van het boekjaar 20X2 de geconsolideerde jaarrekening van ABC met betrekking tot haar belang in geassocieerde onderneming DEF, als volgt kan worden weergegeven:

		Investering	Investering	Σ
		1	2	
Positieve consolidatieverschillen - Aanschaffingswaarde [Balans]		80	20	100
Afschrijvingen op positieve consolidatieverschillen [Balans]	2011	16		16
	2012	16	4	20
Netto boekwaarde positieve consolidatieverschillen [Balans]	2011	64		64
	2012	48	16	64

B. Verhoging van belang in een geassocieerde onderneming, die na de verhoging een integraal geconsolideerde dochteronderneming wordt

6. De overgang van een geassocieerde onderneming naar een integraal geconsolideerde dochteronderneming impliceert de overgang van de vermogensmutatiemethode naar de integrale consolidatiemethode.

In de geconsolideerde balans vindt er een boekhoudkundige compensatie plaats tussen de boekwaarde van de aandelen van de vennootschap waarover de moederonderneming controle heeft en het respectievelijk belang in het eigen vermogen van de betrokken dochteronderneming¹¹.

Hierbij hanteert de Commissie tevens het uitgangspunt zoals uiteengezet onder randnummer 4. Dit impliceert weliswaar dat op het ogenblik van de verwerving van de controle de eerste verwerving tevens volgens de integrale methode dient te worden verwerkt i.p.v. volgens de vermogensmutatiemethode¹².

De regels inzake boeking en verwerking van de verschillen na toepassing van de vermogensmutatiemethode¹³ zijn analoog aan deze die de integrale consolidatie beheersen in verband met de consolidatieverschillen. Toch is er weliswaar een belangrijke nuance¹⁴. Bij de vermogensmutatie geldt immers: "Voor zover het verschil tussen de boekwaarde van de deelneming en de hiermee overeenstemmende fractie van het eigen vermogen, kan worden toegerekend aan identificeerbare actief- of passiefbestanddelen van de betrokken vennootschap..."; bij de integrale methode wordt de toerekening als volgt omschreven: "Het verschil uit deze compensatie wordt zoveel mogelijk toegerekend..."¹⁵ "Op de balans wordt het verschil dat overblijft geboekt in de rubriek consolidatieverschillen.

7. Bij een step acquisition is het derhalve perfect denkbaar dat de consolidatieverschillen uit de eerste verwerving, en deze uit de verwerving om tot controle over te gaan, anders werden verwerkt. Het boekhoudrecht laat immers uitschijnen dat de consolidatieverschillen bij geassocieerde ondernemingen in mindere mate moeten worden toegewezen aan de onderliggende activa- en passivabestanddelen dan bij integraal geconsolideerde dochterondernemingen omdat de consoliderende onderneming niet altijd over de noodzakelijke informatie zal beschikken om een dergelijke toewijzing getrouw te kunnen doorvoeren

De Commissie is de mening toegedaan dat het mogelijk moet zijn om, in het kader van een step acquisition, het initiële consolidatieverschil te herevalueren om de toewijzing naar onderliggende activa-en passivabestanddelen te harmoniseren met de toewijzingsmethodiek van een latere verwerving die leidt tot integrale consolidatie. Dit zou ertoe kunnen leiden dat een initiële goodwill of badwill door toedoen van de step acquisition moet worden aangepast. De assumpties dewelke op initiële verwervingsdatum werden gemaakt kunnen immers significant verschillen van deze op het ogenblik van de additionele verwerving. De Commissie meent dan ook dat als gevolg van deze gewijzigde omstandigheden de initiële goodwill of badwill van de betrokken entiteit moet worden gecorrigeerd.

Voorbeeld 2

8. De onderneming TTT¹⁶ verwerft op 1 januari 20X1 een belang van 30 % in de onderneming UUU voor 5.000. De balans van onderneming UUU is op acquisitiedatum als volgt:

Balans UUU op 1 januari 2011			
Gebouwen	4.000	Kapitaal	6.000
Vorderingen	3.000	Reserves	3.000
Liquide middelen	2.000		
	<u>9.000</u>		<u>9.000</u>

De verwerving van de initiële 30 % wordt als volgt verwerkt in de geconsolideerde balans van TTT:

Investing 1	5.000
Aandeel in netto-activa	<u>2.700</u> (9.000 x 30 %)
Positief consolidatieverschil	2.300

Voor de boekhoudkundige verwerking in de geconsolideerde balans van onderneming TTT verwijzen we naar voorbeeld 1 (randnummer 5).

Het resultaat van het boekjaar, afgesloten op 31 december 20X1, ten belope van 5.000 werd integraal aan de reserves toegevoegd, hetgeen leidt tot volgende balans per 31 december 20X1:

Balans UUU op 31 december 2011			
Gebouwen	4.000	Kapitaal	6.000
Vorderingen	3.000	Reserves	8.000
Liquide middelen	7.000		
	<u>14.000</u>		<u>14.000</u>

Op 1 januari 20X2 verwerft TTT een bijkomend belang in UUU van 40 % voor een bedrag van 8.000.

Investing 2	8.000
Aandeel in netto-activa	<u>5.600</u> (14.000 x 40 %)
Positief consolidatieverschil	2.400

Een schematisch overzicht van de boekhoudkundige verwerking per 1 januari 20X2 wordt weergegeven in onderstaande tabel.

	Moeder	Dochter	1 ^e consolidatie		Afschr. Goodwill 1		Step-up		Belangen van derden		TOTAAL
	TTT	UUU	Debet	Credit	Debet	Credit	Debet	Credit	Debet	Credit	
Goodwill			2.300		460		2.400				4.240
Gebouwen		4.000									4.000
Deelnemingen	13.000			5.000				8.000			0
Vorderingen	2.000	3.000									5.000
Liquide middelen	4.000	7.000									11.000
Totaal activa	19.000	14.000									24.240
Kapitaal	11.000	6.000	1.800				2.400		1.800		11.000
Reserves	8.000	8.000	900		460		3.200		2.400		9.040
Belangen van derden										4.200	4.200
Totaal passiva	19.000	14.000	5.000	5.000	460	460	8.000	8.000	4.200	4.200	24.240

Per 1 januari 20X2 dienen volgende consolidatieboekingen te worden doorgevoerd als gevolg van de step acquisition:

Investing 1 – Uitboeking van de statutaire participatie + erkenning positief consolidatieverschil

Kapitaal [Balans]	1.800
Reserves [Balans]	900

Positieve consolidatieverschillen [Balans]		2.300	
aan Deelnemingen in verbonden ondernemingen [Balans]			5.000
Investing 1 – Afschrijving initiële goodwill (2.300 over 5 jaar)			
Reserves [Balans]	460		
aan Geboekte afschrijvingen op consolidatieverschillen [Balans]			460
Investing 2 – Uitboeking van de statutaire participatie + erkenning positief consolidatieverschil			
Kapitaal [Balans]		2.400	
Reserves [Balans]		1.800	
Positieve consolidatieverschillen [Balans]		2.400	
aan Deelnemingen in verbonden ondernemingen [Balans]			8.000
Investing 1 & 2 – Toewijzing aan de belangen van derden (30 % van de netto-activa van UUU)			
Kapitaal [Balans]		1.800	
Reserves [Balans]		2.400	
Aan Belangen van derden [Balans]			4.200

-
- ¹ Onderhavig geactualiseerd advies is tot stand gekomen nadat het ontwerpadvies op 30 april 2025 ter publieke consultatie werd gepubliceerd op de website van de CBN.
- ² Art. 3:124, 3° KB WVV.
- ³ Art. 3:98 en 3:100 KB WVV.
- ⁴ Art. 3:99 en 3:100 KB WVV.
- ⁵ Art. 1:18 WVV en art. 3:124, laatste lid KB WVV.
- ⁶ Voor meer informatie verwijst de Commissie naar CBN-advies 2022/11 – Vermogensmutatiemethode.
- ⁷ Art. 3:145, § 1 KB WVV.
- ⁸ S. PLATEAU en G. VAN HERCK, Handboek consolidatie IFRS en BGAAP, Leuven, ACCO, 2009, 182.
- ⁹ Art. 3:145, § 2, tweede lid KB WVV.
- ¹⁰ Het is immers perfect denkbaar dat de consoliderende onderneming niet over voldoende gedetailleerde informatie beschikt om een dergelijke toewijzing getrouw te kunnen doorvoeren.
- ¹¹ Art. 3:127 KB WVV.
- ¹² P. DUFILS, C. LOPATER, L.SIJELMASSI, S.CREN en C. SAINT JEAN, Comptes consolidés, Levallois, Editions Francis Lefebvre, 2002, 505-507.
- ¹³ Zie art. 3:142, § 3 tot § 5 KB WVV.
- ¹⁴ S. PLATEAU en G. VAN HERCK, Handboek consolidatie IFRS en BGAAP, Leuven, ACCO, 2009, 182.
- ¹⁵ Art. 3:130 KB WVV.
- ¹⁶ Er wordt verondersteld dat dit een kapitaalhoudende vennootschap betreft.